

One Page

การประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาทักษะด้านการจัดการความรู้

ระหว่างวันที่ 6 - 7 มกราคม 2568

ณ โรงแรมเอเชีย แอร์พอร์ท อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

ระหว่างวันที่ 6 - 7 มกราคม 68

ประธาน นายแพทย์กิตติพงษ์ แซ่เจ็ง ประธานคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

กล่าวรายงานการประชุม นายมนัส รามเกียรติศักดิ์ รักษาการนายแพทย์ทรงคุณวุฒิ (ด้านอนามัยแม่และเด็ก)

วัตถุประสงค์หลักของการประชุม/อบรม

เพื่อพัฒนาทักษะ บุคลากรกรมอนามัย ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในด้านการจัดการความรู้ ส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานสังกัดกรมอนามัย มีการขับเคลื่อนงานการจัดการความรู้ ภายในหน่วยงาน รวมถึงส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้ การรวบรวม เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้และกระบวนการต่างๆ และนำไปใช้ประโยชน์ในการขับเคลื่อนงานสำคัญด้านส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม

- อภิปรายเรื่อง “การถอดบทเรียนแบบมีอาชีพ”

(1) ดร. จตุพร วิศิษฐ์โชติอังกูร วิทยากร

ความรู้ คือ วิจัย การเรียนรู้ การจัดการความรู้ การถอดบทเรียน ข้อมูล (Data)

- ความรู้จากการปฏิบัติ (Practical Knowledge) มีประสบการณ์ จากการทำงานจริง
- บทเรียน คือความรู้และชุดความรู้ ที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ ผ่านเหตุการณ์ หรือปรากฏการณ์ และการลงมือปฏิบัติจริง
- ถอดบทเรียน คือ วิธีการ/กระบวนการ ประกอบด้วย เครื่องมือที่เป็นระบบเพื่อเรียบเรียง สกัด สรุป วิเคราะห์ และสังเคราะห์

- บทเรียนมาจาก การปฏิบัติการณ์ในอดีต Retrospective Techniques (ย้อนหลัง) และ การปฏิบัติการณ์ที่เพิ่งเสร็จสิ้น After Action Review (ปัจจุบัน)

การถอดบทเรียนแบบมืออาชีพ

รูปแบบการถอดบทเรียน มี 5 รูปแบบ ดังนี้

1. ถอดบทเรียนแบบพื้นฐาน มี 3 F ได้แก่
 - 1) Feel รู้สึกอย่างไรบ้าง
 - 2) Found ได้เรียนรู้อะไรบ้าง
 - 3) Future แล้วจะนำไปใช้อะไรบ้าง
2. ถอดบทเรียนแบบโครงการ มี 3 แบบ ได้แก่
 - 1) After Action Review Technique: AAR
 - 2) Retrospective Technique
 - 3) Outcome Mapping: OM
3. ถอดบทเรียนแนวทาง KM (Knowledge Management)
4. ถอดบทเรียนการพัฒนาเฉพาะกิจ มี 2 แบบ ได้แก่
 - 1) ถอดบทเรียนเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนกลยุทธ์
 - 2) ถอดบทเรียนที่ออกแบบคำถามมาเฉพาะเจาะจง
5. ถอดบทเรียนเชิงธุรกิจ (Business Retrospective Techniques) มี 5 แบบ ได้แก่
 - 1) Start, Stop, Continue
 - 2) Mad, Sad, Glad
 - 3) 4Ls (Liked, Learned, Lacked, Longed for)
 - 4) Sailboat
 - 5) The 5 Whys

การถอดบทเรียนแบบ After Action Review Technique: AAR คือ การถอดบทเรียนหลังปฏิบัติการ

- สรุป/เขียน เป้าหมาย การดำเนินงานในครั้งนั้น
- สรุป/เขียนกระบวนการดำเนินงานในครั้งนั้น และสิ่งที่เกิดขึ้นจริงจากกระบวนการ
- สรุป/เขียน วิเคราะห์ เปรียบเทียบ สิ่งที่เกิดขึ้นจากกระบวนการ กับ เป้าหมายที่ตั้งไว้ข้างต้น
- สรุป/เขียนสิ่งที่ได้เรียนรู้ และข้อเสนอแนะที่จะดำเนินการ ไปต่อ

การถอดบทเรียนเชิงบูรณาการ Retrospective Technique คือ การทบทวน วิเคราะห์ สังเคราะห์และบูรณาการประสบการณ์จากการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

ขั้นตอนการถอดบทเรียน 6 ขั้นตอน ได้แก่

1. ทบทวน สถานการณ์ เช่น ประเด็น ภาพรวม ประเด็นที่นำมาถอด การประเมินตนเอง ทบทวนกลยุทธ์แนวคิด และมุมมอง
2. ทบทวน เป้าหมายการดำเนินงาน คือ วัตถุประสงค์ และผลลัพธ์ที่คาดหวังอย่างชัดเจน
3. ทบทวน กระบวนการ คือ ขั้นตอน กระบวนการ วิธีการดำเนินงานแบบเป็นระบบ สามารถอธิบายได้ละเอียดและเข้าใจ
4. ทบทวน ผลการดำเนินงาน ประกอบด้วย ผลผลิต (Outputs) ผลลัพธ์ (Outcomes) และผลกระทบ (Impacts) ที่เกิดจากโครงการ
5. วิเคราะห์ บทเรียน (ปัจจัยสำคัญ) ปัจจัยที่ส่งผลต่อโครงการ (เกินเป้า/ได้ตามเป้า และน้อยกว่าเป้า) ดังนั้นต้องวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จ
6. สังเคราะห์ ข้อเสนอแนะเจาะจง เชิงปฏิบัติที่มีความเฉพาะเจาะจง สามารถนำไปดำเนินการได้จริง เพื่อปรับปรุงแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด และพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น

การใช้ Thinking Tools ในการถอดบทเรียน (แผนที่ความคิด) เครื่องมือที่ช่วยในการสรุปข้อมูล เรียบเรียงเป็นระบบ เพื่อการสื่อสาร และนำไปใช้ต่อ

ประโยชน์ของแผนที่ความคิด ได้แก่

- วางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ
- จัดลำดับการนำเสนอผลงานอย่างเป็นระบบ
- ช่วยในการคิดวิพากษ์ ตัดสินใจ อย่างเป็นระบบ
- จัดสรุปสิ่งที่เรียนรู้ จัดเรียงข้อมูล เป็นระบบ

องค์ประกอบ แผนที่ความคิด

- ประเด็น หรือ Central Idea
- ประเด็นหลัก “กิ่งแก้ว”
- ประเด็นรอง “กิ่งก้อย”
- ประเด็นย่อย “กิ่งฝอย”

แบ่งกลุ่ม ฝึกปฏิบัติ : ตามใบงาน Worksheet

โดยให้เลือกประเด็นที่จะนำมาถอดบทเรียน เป็นประเด็นที่ดำเนินงานผ่านมาแล้ว และสรุปบทเรียน

- ประเด็นเป็นกิจกรรม หรือโครงการ ให้เลือกวิธีการถอดบทเรียนแบบที่มีรูปแบบที่กำหนดไว้ 6 ขั้นตอน
- ประเด็นที่สนใจ หรือ ประเด็นที่ต้องการสื่อสารบทเรียนเฉพาะ ให้เลือกวิธีการถอดบทเรียนแบบจำเพาะเจาะจง
- นำเสนอบทเรียนในรูปแบบแผนที่ความคิด โดยอาจารย์คัดเลือก 4 กลุ่ม นำเสนอ 5 - 10 นาที

ในส่วนศูนย์ความร่วมมือระหว่างประเทศ เลือกถอดบทเรียนแบบที่ 1 โดยใช้ 6 ขั้นตอน ในการถอดบทเรียน การดำเนินงานที่ผ่านมาแล้ว เรื่อง คำของบรรยายจ่ายอื่นไปราชการต่างประเทศ : บทเรียนจากการปฏิบัติจริง

1 เลือกประเด็นที่จะนำมาถอดบทเรียน โดยประเด็นนั้นเป็นการดำเนินงานที่ผ่านมาแล้ว และต้องการสรุปบทเรียน (ประเด็นร่วม)

- หากประเด็นนั้นเป็นกิจกรรม หรือโครงการ ให้เลือกวิธีการถอดบทเรียนแบบมีรูปแบบที่กำหนดไว้ 6 ขั้นตอน
- หากเป็นประเด็นที่สนใจ หรือ ประเด็นที่ต้องการสื่อสารบทเรียนเฉพาะ ให้เลือกวิธีการถอดบทเรียนแบบจำเพาะเจาะจง

2 กระบวนการถอดบทเรียน

ถอดบทเรียนแบบที่ 1 : Integrative Retrospective Techniques

แบบที่ 1

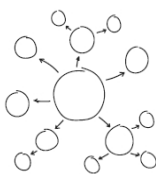
1. ถอดบทเรียนตามขั้นตอน 1 - 6 โดยใช้วิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่ม เรื่องตามประเด็น
2. สรุปบทเรียนและร่างเอกสารในกระดาษ Re - Use เพื่อทบทวนความถูกต้อง ครบถ้วนของบทเรียน
3. ออกแบบแผนที่ความคิดเพื่อนำเสนอบทเรียนอย่างสร้างสรรค์ (นำเสนอในที่ถอดบทเรียน)
4. นำข้อมูลที่ได้จากการถอดบทเรียนไปร่างเอกสารเพื่อเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์

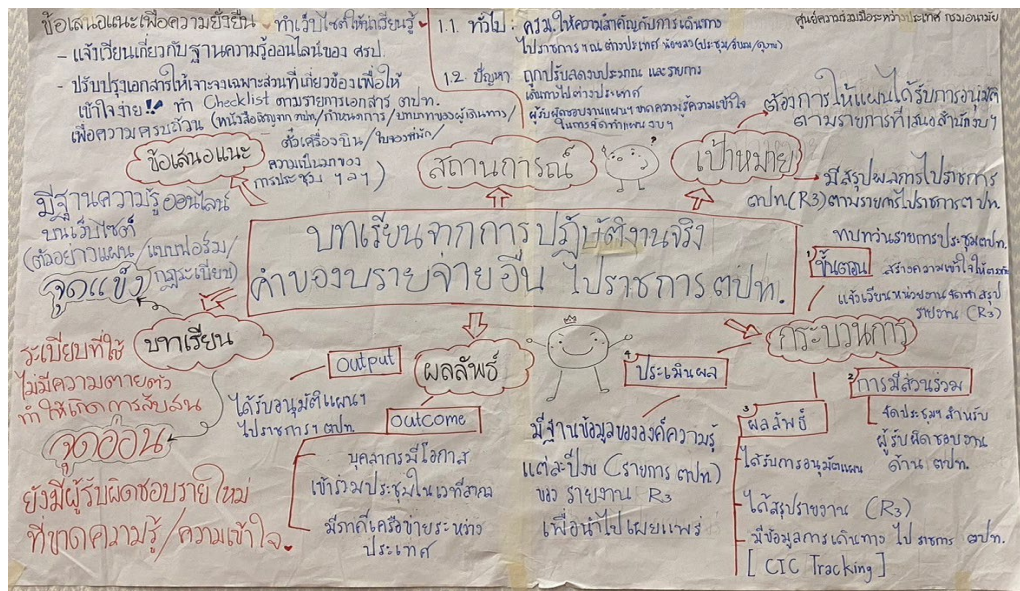
ถอดบทเรียนแบบที่ 2 : Targeted Retrospective Techniques

แบบที่ 2

1. ออกแบบชื่อประเด็นเขียนวัตถุประสงค์
2. ออกแบบกรอบการถอดบทเรียน
3. ออกแบบคำถามที่โครงสร้างให้สอดคล้องตามข้อ 2
4. ใช้คำถามที่โครงสร้างเพื่อเป็นคำถามในการถอดบทเรียนและเขียนเรื่องบทเรียนในกระดาษ Re-Use เพื่อทบทวนความถูกต้องของบทเรียน
5. เขียนเรื่องบทเรียนนำไปออกแบบแผนที่ความคิดเพื่อนำเสนอบทเรียนอย่างสร้างสรรค์(นำเสนอในที่ถอดบทเรียน)
6. นำข้อมูลที่ได้จากการถอดบทเรียนไปร่างเอกสารเพื่อเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์

3 นำเสนอบทเรียนในรูปแบบแผนที่ความคิด

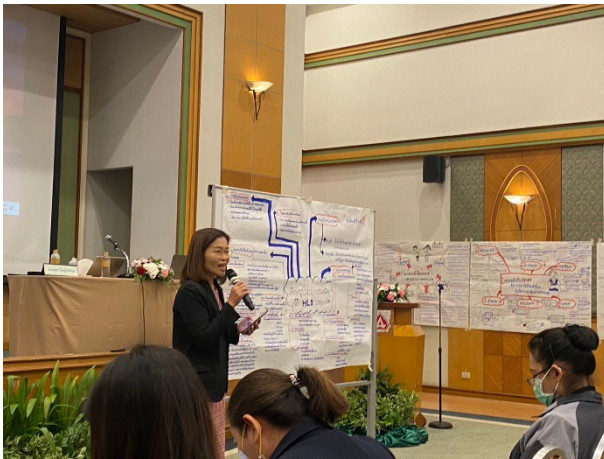

อาจารย์ คัดเลือก กลุ่ม นำเสนอ 4 กลุ่ม โดยแบ่งออกเป็น การถอดบทเรียนแบบที่ 1 (2 กลุ่ม) และ การถอดบทเรียนที่ออกแบบคำถามมาเฉพาะเจาะจง แบบที่ 2 (2 กลุ่ม) ต่อไปนี้

การถอดบทเรียนแบบที่ 1 2 กลุ่ม ได้แก่ สำนักทันตสาธารณสุข เรื่อง “โรงเรียน ผู้พิทักษ์ฟันดี” และศูนย์อนามัยกลุ่มชาติพันธุ์ ชายขอบ และแรงงานข้ามชาติ เรื่อง “การพัฒนาระบบเฝ้าระวัง”

การถอดบทเรียนแบบที่ 2 2 กลุ่ม ได้แก่ ศูนย์อนามัยที่ 4 สระบุรี เรื่อง ศีรษะรูปแบบการขับเคลื่อน HLO และสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ (1085 Story) เรื่อง ท้องวัยรุ่น

สิ่งที่ได้เรียนรู้ (เนื้อหา)

- เกิดองค์ความรู้ ในการจัดการความรู้ อย่างเป็นระบบ
- เข้าใจกระบวนการถอดบทเรียนมีที่กระบวนการ

ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน

การถอดบทเรียนที่หน่วยงานสามารถนำมาเป็นเครื่องมือในการถอดบทเรียนได้ 3 แบบ ได้แก่

1. ถอดบทเรียนแบบพื้นฐาน
2. ถอดบทเรียนแบบโครงการ
3. ถอดบทเรียนการพัฒนาเฉพาะกิจ

ประเด็น/หัวข้อ/เรื่องที่จะนำมาใช้ต่อในการทำงาน คืออะไรและอย่างไร

กระบวนการถอดบทเรียนต่างๆ สามารถนำมาใช้ในการขับเคลื่อนงานโครงการ/กิจกรรม ของหน่วยงานได้ เพื่อเกิดแนวทางในการพัฒนา และปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพได้

ประโยชน์ที่ได้รับ

- ได้เรียนรู้การจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ
- ได้เรียนรู้วิธีการถอดบทเรียนเพื่อที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงาน และพัฒนาต่อยอดการดำเนินงานในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อ้างอิง เอกสารประกอบการประชุมฯ

<https://drive.google.com/drive/folders/11t-hoq4WE1wMzEQyeqf4mr2VaBCIR8C0>

ผู้สรุปรายงานการ

นางสาวศิรินันต์ ทุนทรัพย์

นักวิเคราะห์นโยบายและแผน

นางสาวสุเมธินี ฐูปูชา

นักวิเทศสัมพันธ์